

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมบทบาทของวิทยุชุมชนเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของชายแดนไทย-กัมพูชา ประยุกต์ใช้แนวคิดการสื่อสารระหว่างประเทศแบบมีส่วนร่วมในวิทยุชุมชน และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการเปิดรับวิทยุชุมชนไทย-กัมพูชาของคนไทยและกัมพูชา รวมทั้งแสวงหาแนวทางการส่งเสริมบทบาทของวิทยุชุมชนไทย-กัมพูชาในการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) และเชิงปริมาณ (quantitative research) โดยใช้วิธีวิจัยจากการวิจัยทั้ง 2 ประเภท ได้แก่ การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (in-depth interview) การสัมภาษณ์โดยอิงโครงสร้างปานกลาง (semi-structured interview) และการใช้แบบสอบถาม รวมทั้งการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง

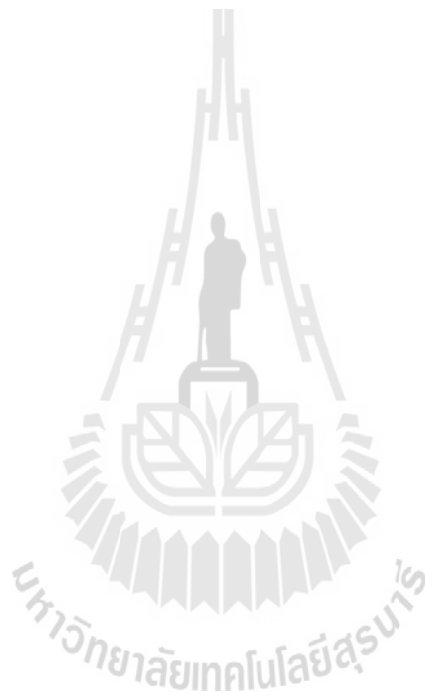
การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ดำเนินการวิทยุฯ ในสถานวิทยุกระจายเสียงทั้งสถานีที่รัฐและรัฐวิสาหกิจเป็นเจ้าของ และวิทยุชุมชนที่ตั้งอยู่ในจังหวัดที่มีพรมแดนติดต่อกัมพูชา ได้แก่ อำเภอร้อยพระบาท อำเภอโคกสูง และอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว - ปอยเปต อำเภอโอเจรว บ้านมาดัย บ้านตามลมุย อำเภอศวายเจก และบ้านปึงตะกวน จังหวัดบันเตียเมียนเจย และอำเภอทาบเซียง จังหวัดสุรินทร์ - ฮอร์เซมัต อำเภอตำโง จังหวัดโอดตารีเมียนเจย และผู้ฟังกัมพูชาสามารถรับสัญญาณการกระจายเสียงของสถานีได้ จำนวน 41 คน การวิจัยได้ศึกษาประชาชนไทยและกัมพูชา ณ บริเวณชายแดนอำเภอร้อยพระบาท อำเภอโคกสูง และอำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว และอำเภอทาบเซียง จังหวัดสุรินทร์ จำนวนจุดละ 40 คนต่อประเทศ รวมประชาชนไทย 800 คน และประชาชนกัมพูชา 800 คน รวมสุทธิ 1,600 คน โดยศึกษาระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2553 ถึงเดือนธันวาคม 2553

การศึกษานี้พบว่า วิทยุชุมชนไทย-กัมพูชามีสถานการณ์ศักยภาพและปัจจัยภายนอกที่เสริมศักยภาพ รวมทั้งปัจจัยภายในและภายนอกที่เป็นอุปสรรคต่อวิทยุฯ ในการทำหน้าที่ด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างไทย-กัมพูชา กระนั้นก็ตาม วิทยุฯ ไทยตามแนวชายแดนปัจจุบันโดยรวมมีบทบาทด้านต่าง ๆ ดังนี้ บทบาทใน (1) บทบาทในการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น (2) บทบาทในการเชื่อมสัมพันธ์ด้วยความบันเทิงผ่านเสียงเพลง (3) บทบาทในการให้ข่าวสารความรู้ (4) บทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจในภาษาไทย (5) บทบาทในการโฆษณาสินค้าและบริการไทย (6) บทบาทในการเผยแพร่พุทธศาสนา และ (7) บทบาทในการเป็นช่องทางส่งข่าวสาร

สภาพโดยรวมของการเปิดรับฟังวิทยุชุมชนไทยที่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนกัมพูชาเปิดรับฟังวิทยุฯ ไทยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างคนไทยเปิดรับฟังวิทยุฯ กัมพูชา เหตุที่กลุ่มตัวอย่างไทยเปิดรับฟังวิทยุฯ กัมพูชาน้อยกว่า มีอุปสรรคสำคัญ คือ ภาษาที่แตกต่างกันของไทยและกัมพูชา โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่าฟังภาษาเขมรไม่รู้เรื่องและหรือไม่รู้ภาษาเขมร กลุ่มตัวอย่างไทยที่ฟังวิทยุฯ กัมพูชา ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เพราะมีประโยชน์ ได้รับความบันเทิง และได้เรียนรู้ภาษาเขมร ตามลำดับ และส่วนใหญ่เมื่อฟังแล้วทำให้รู้สึกดีต่อประเทศกัมพูชา สำหรับกลุ่มตัวอย่างกัมพูชาที่ระบุว่าไม่ฟังวิทยุฯ ไทย ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า เพราะไม่มีเครื่องรับวิทยุฯ ไม่มีเวลาฟังวิทยุฯ และกลุ่มตัวอย่างกัมพูชาที่ฟังวิทยุฯ ไทย มีเหตุผล คือ เพราะได้รับความบันเทิงและผ่อนคลาย ร้องลงมาคือ ได้รับความรู้ข่าวสาร และส่วนใหญ่เมื่อฟังแล้วทำให้รู้สึกดีต่อประเทศไทย

การศึกษานี้พบว่าทั้งประเทศไทยและแนวทางการส่งเสริมบทบาทของวิทยุชุมชนในการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชา พบว่า วิทยุฯ ควรมีบทบาทใน (1) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและประเพณี (2) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางการค้าและเศรษฐกิจของทั้ง 2 ประเทศ (3) การให้การศึกษาศึกษาและส่งเสริมความร่วมมือทางการศึกษา (4) การส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ทางการเกษตรและ (5) การส่งเสริมการท่องเที่ยวของทั้งไทยและกัมพูชา ส่วนบทบาทที่ไม่พึงประสงค์ คือ (1) บทบาทในการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นขบถความขัดแย้ง (2) บทบาททางการเมือง และ (3) บทบาทในการเป็นสื่อพากษ์วิจารณ์รัฐบาล

ความพยายามผลักดันให้เกิดการยุติรายการร่วมกันระหว่างไทยและกัมพูชา ตามแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมในวิทยาลัยแดนที่กำหนดให้ประชาชนทั้งไทยและกัมพูชา เข้ามีส่วนร่วมในวิทยาลัยแดนของการวิจัยครั้งนี้ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะปัจจัยที่สำคัญ คือ ในพื้นที่วิจัย ไม่มีบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีศักยภาพในการผลักดัน โดยส่วนใหญ่ผู้ดำเนินการวิจัยมุ่งเน้นประกอบกิจกรรมทางธุรกิจ กล่าวคือ แสวงหากำไรจากการโฆษณา และปัญหาความขัดแย้งระหว่างไทยและกัมพูชา แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ยังคงต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน และนโยบายที่ชัดเจนในการสนับสนุนวิทยาลัยแดนในการทำหน้าที่ในด้านการส่งเสริมความสัมพันธ์ไทย-กัมพูชาต่อไป

Abstract

The purposes of this research were to explore the current status of Thai-Cambodian border radio; to employ the participatory international communication concept to find out whether it can be applied to the context of Thailand and Cambodia; to investigate the degree of Thai and Cambodian people's exposure to border radio; and to produce a guideline to promote the role of border radio in strengthening Thai-Cambodian relations. The researcher employed both qualitative and quantitative research techniques, namely, in-depth interview, semi-structured interview, questionnaire interview, and document analysis.

Four groups of informant included 1) 41 community radio operators in two provinces in Thailand: Sa Kaeo and Surin, 2) 800 Thai questionnaire respondents who live close to the permanent border crossings in Sa Kaeo and Surin (400 in each province), which have a Thailand and Cambodian Border Pass Agreement, and 3) 800 Cambodian questionnaire respondents who live in the districts of Samraong (Oddar Mean Chey province), Ou Chrow and Svay Chek (Bantey Meanchey province) (also 400 in each district). The study was carried out between February 2010 and December 2010.

The researcher found that border radio possesses both internal and external factors, which both hinder and support its role in strengthening Thai-Cambodian relations. However, the current Thai border radio plays a key role in strengthening Thai-Cambodian relations, such as 1) by promoting local cultures, 2) by playing Thai and Cambodian music, 3) by disseminating useful information, 4) by teaching the Thai language to Cambodian listeners, 5) by advertising Thai products and services, 6) by communicating Buddhist principles, and 7) by allowing Cambodian listeners to call the stations to disseminate information on their side.

The number of Cambodian questionnaire respondents who listen to Thai border radio is higher than the number of Thai questionnaire respondents. The Thai questionnaire respondents listen to Cambodian border radio report that they listen for entertainment and learning the Khmer language. Overall, they feel positive about Cambodia because they listen to Cambodian radio. The Thai questionnaire respondents who do not listen to Cambodian border radio explain that it is because they do not understand the Khmer language. For Cambodian respondents who do not listen to Thai border radio, this is because they do not have radio receiver and do not have time to listen. Cambodian questionnaire respondents who listen to Thai border radio claim that they listen for entertainment, information, as well as to the news, and overall they feel positive about Thailand because they listen to Thai radio.

All four informants agree that border radio can play important roles in 1) promoting cultures and traditions, 2) promoting economic-trade relations between both countries, 3) promoting education and educational collaboration of both countries, 4) promoting agricultural exchange,

and 5) promoting tourism of both countries. Undesirable roles of border radio include 1) presenting causes of conflicts, 2) talking about politics, and 3) criticizing the government.

Even though the researcher tried to seek cooperation between Thailand and Cambodia to produce programs aimed for strengthening Thai-Cambodian relations, the attempt failed. The crucial obstacles include 1) the absence of person or a group of people who possess capability to push forward the participatory international communication notion, 2) profit-oriented manner of radio operators, and 3) the conflicts between Thailand and Cambodia. Thus, it is suggested that Thailand and Cambodia, both state and private sectors, should cooperate more and have concrete policies so that border radio can play an important role as mentioned above.

